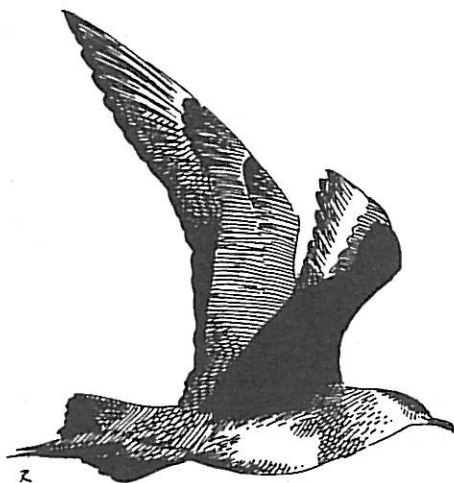

Tyvjo *Stercorarius parasiticus*

Global utbredelse

Tyvjoen hekker på tundra og i kystnære strøk både i det nordlige Stillehavet og Atlanterhavet. I Europa er arten vanlig i Island, Færøyene og Nord-Skottland, samt på fastlandskysten fra Sør-Norge og nordover. Arten forekommer også spredt langs Østersjøen og Bottenviken, og på øyene i Barentshavet.

Det finnes to svært forskjellige fargevarianter av tyvjo — en mørk og en lys. Forekomsten av den lyse formen tiltar mot nord i utbredelsesområdet, også i Norge.

Norsk utbredelse og habitatvalg

Utpreget kystfugl. Uvanlig på deler av Vestlandet, på Skagerak-kysten og i ytre Oslofjord, synes å mangle på Sørvestlandet. I ytre deler av Boknafjorden i Rogaland finnes imidlertid en bra forekomst. Vanlig fra Møre og Romsdal og nordover, i Nord-Norge også i større, men spredte «kolonier». Vanligvis nær sjøen, men især på Varangerhalvøya også funnet et godt stykke fra havet. Isolerte funn fra Finnmarksvidda og i indre Troms kan være enkelttilfeller eller bero på forveksling med fjelljo.

Tyvjoen hekker som enkeltpar eller i mindre eller større ansamlinger (opp til flere hundre par noen steder i Finnmark). Hekkeplassene er nokså uensartete, men vanligvis ganske flate og oversiktlige terrengtyper med kort vegetasjon: Tørre moltemyrer, kreklingheier, steinete strandflater. De største ansamlingene av hekkefugl (som oftest litt for spredt til å snakke om ekte kolonier) finnes vanligvis på øyer eller kystområder nær store sjøfuglkolonier (Loppa, Hjelmsøy, Omgangsstauren, tidligere også Runde). I Finnmark finnes arten også ved en rekke innlandslokaliteter, jf Atlas-kartet.

Bestandsstørrelse og bestandsutvikling

Pålitelige bestandsestimater for tyvjo i Norge mangler totalt. Antall hekkende tyvjo ligger muligens mellom

5000 og 10.000 par. Det har ikke skjedd vesentlige endringer i artens utbredelsesområde i nyere tid, men på Vestlandet har antallene hekkefugl gått en god del ned siden 1970, sannsynligvis som følge av den dårlige næringstilgangen for stimfiskspisende sjøfugl. Også i Trøndelag, Nordland og Troms har hekkesuksessen hos tyvjo vært meget laber en rekke år i 1980-årene, men her mangler gode bestandsestimater.

Den norske hekkebestanden antas å ligge i om lag samme størrelsesorden som den islandske 5000-10.000 par). Den svenske (350-450 par) og finske (400 par) bestandene er langt mer beskjedne (Koskimies 1992).

Hekkebiologi

Tyvjoene hekker ganske sent, og de fleste eggene blir først lagt i juni, et par uker tidligere i Sør-Norge enn nordpå. Kullene er vanligvis på to egg. Under rugeperioden på ca. 26 døgn driver foreldrene ofte med avledningsmanøvre, med ynkelige pipelyder og «såret atferd», men når ungene er klekt er de voksne fuglene til dels svært aggressive. Ungene er flygedyktige etter ca. en måned, og holder seg i denne perioden i territoriet.

Fuglene lever i et vanligvis livslangt monogamt forhold, etter at de første gang hekker 3-5 år gamle.

Trekkforhold

Tyvjoen er en utpreget trekkfugl, som trekker helt til kystnære farvann langs kystene av Sør-Afrika og Sør-Amerika hvor den tilbringer vinterhalvåret. De fleste norske tyvjoene forlater hekkeplassene i løpet av september og vender tilbake fra sent i april (Sør-Norge) til langt ut i mai (Nord-Norge).

Utenom hekketiden fører tyvjoen en pelagisk livsførsel, oftest solitært, men også i mindre grupper på 2-3 individer. På denne tid av året er det særlig alkefugl, mindre måker og terner som blir utsatt for tyvjoer som prøver å rane til seg bytte.

Wim Vader

Tyvjo *Stercorarius parasiticus*

278 ● Konstatert hekking

218 ● Sannsynlig hekking

169 ● Mulig hekking

Detaljeringsgrad: 10 x 10 km

